

LivSalling

Forstander Sven Irgens-Møller, Produktionshøjskolen Marienlyst, får ideen at etablere et fællesskab af landmænd på små landbrugsbedrifter i Salling. Fællesskabet skal imødegå nogle af de forhindringer, nye landmænd møder, når de etablerer sig: finansiering, omkostninger til etablering af produktion, ind- og udtræden af erhvervet samt behovet for rimelig arbejdstid, ferier og socialt netværk.

LivSalling vil udvikle en ny, ekstensiv og rentabel mælkeproduktion med ca. 30 køer og dyrevelfærd i højsædet. Svend Irgens-Møller (th) er initiativtager og bistås af konsulent Thorkild Nissen (tv). Foto: Irene Brandt.

DSL'S ENGAGEMENT I LIVSALLING

Initiativet LivSalling er case i Det Samfundsnyttige Landbrug, fordi der her arbejdes på at opbygge et samarbejde mellem landmænd, der skal give unge mulighed for at etablere sig med og leve af mælkeproduktion baseret på ca. 30 køer. Fællesskabet skal udvikle en ny driftsform for mælkeproduktion i denne størrelsesorden.

Økologisk Landsforening indgår en aftale om at bidrage til at udvikle og teste konceptet for LivSalling gennem DSL,

der finansierer udarbejdelse af regnskabsanalyse for et antal små landbrug og et budget for en modelbedrift, der viser, at det med rimelig arbejdstid kan lade sig gøre at skabe en acceptabel indtjening til en person.

Initiativet er formidlet på landbrugsskoler, og LivSalling optræder på Mødestedet, en platform til at finde samarbejdspartnere. DSL finansierer desuden en markedsføringsindsats, der indeholder opbygning af hjemmeside, produktion af små film og opstart af kampagne på sociale medier.

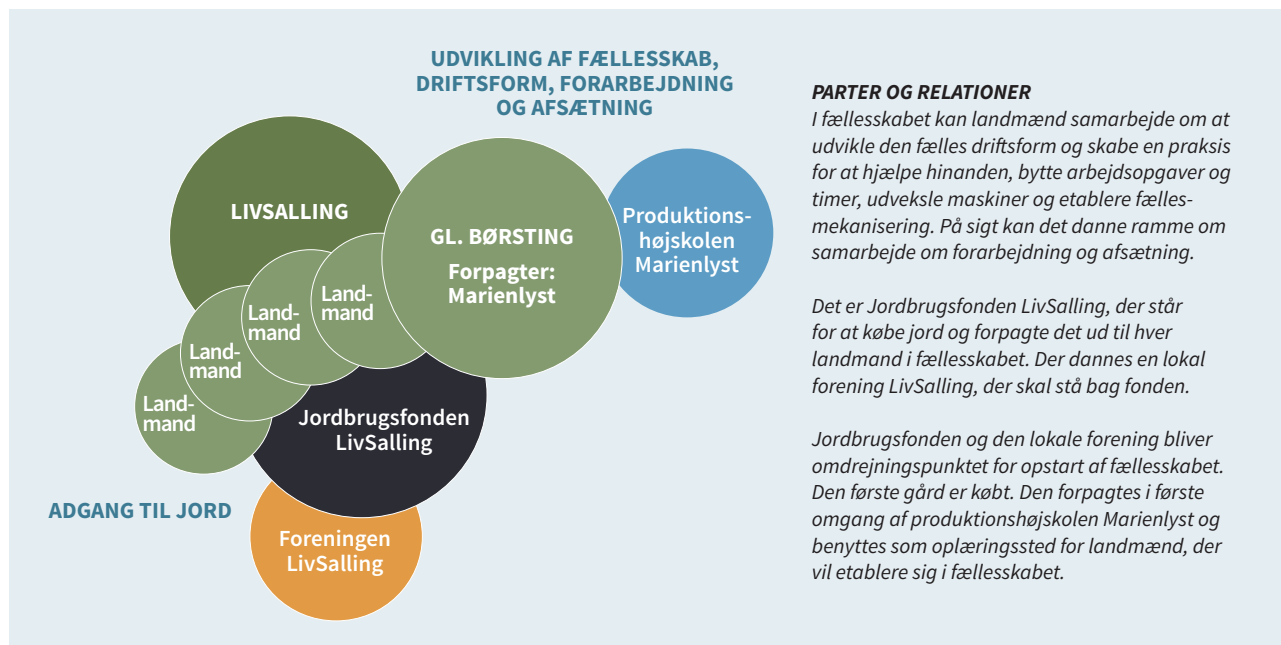

FAKTA

LivSalling udvikler et koncept for mælkeproduktion i små besætninger med lavt input af ressourcer udefra. Nøgleordene er:

- Naturlighed
- Græs-baseret produktion, lang afgræsningssæson
- Sæsonkælvning og naturlig fravænnning af kalve
- Små investeringer i få maskiner og mobilt staldbyggeri
- Kvalitetsprodukter; græsmælk har sund fedtsyresammensætning, og merpris forventes
- Fondsfinansiering; lave renteomkostninger
- Klyngedannelse; samarbejde om maskiner, ferieafløsning, socialt fællesskab

Samarbejder omkring LivSalling

AFTALER

Fællesskabet kan organiseres som en forening. Principperne for driftsformen vil i givet fald være fundament for foreningen. Fællesskabet kan kaldes et kulturfællesskab, fordi det opstår omkring udviklingen af en ny driftsform i modsætning til et driftsfællesskab, der er et fællesskab af forskellige specialiserede virksomheder, der komplementerer hinanden (se casen Skyttes Gartneri ApS).

Behovet for aftaler, der kan sikre fællesskabet mellem landmændene, er ikke afklaret.

Mellem Jordbrugsfonden LivSalling og forpagterne af jord og ejendomme med bygninger, udarbejdes ensartede forpagtningskontrakter, som udover de almindelige betingelser, indeholder anvisninger om drift med praktisering af holistisk afgræsning/godt sædskifte, opbygning af frugtbar jord, fodring og pasning af dyr, samt anvisninger på hvordan forpagtere af de forskellige ejendomme forventes at samarbejde med hinanden.

ØKONOMI

Økonomien i kulturfællesskabets landbrug er baseret på etablering uden store opstartsinvesteringer, med lave omkostninger til foder og arbejdskraft og med merpris for mælk og kød som følge af græsfodring. Modelberegninger viser, at det er muligt at have en fornuftig driftsøkonomi med den skitserede driftsform.

Udgifter til forpagtning holdes lave, idet Jordbrugsfonden LivSalling særskilt har fået stillet en garanti til rådighed fra Villum Fonden, således at Merkurbank har villet lånefinansiere Jordbrugsfondens første køb af et landbrug. Lånefinansiering fra Merkurbank geares med kreditforeningsmidler.

På længere sigt vil Jordbrugsfonden kunne skaffe kapital som en anden lokal jordbrugsfond gennem et datterselskab, som borgere kan investere i (se casen Samsøologisk).

ERFARINGER OG LÆRING

Der skal i fællesskabet være en enighed om driftsformens basale retningslinjer, samtidig med at der også skal være plads til at udvikle og afprøve den. Initiativtager til fællesskabet er en gruppe af borgere med vidt forskelligt erfaringsgrundlag. For at skabe en interesse hos nye landmænd skal fællesskabet kunne inddrage de unge og deres ideer og give dem mulighed for at præge fællesskabets udvikling. Fællesskabets organisering skal rumme denne udfordring.

Det er en god erfaring, at en lokal undervisningsinstitution, her en produktionshøjskole, indgår i udviklingen af fællesskabet LivSalling. Skolen bidrager for eksempel til udvikling af staldsystemer og afgræsningsmetoder. I øvrigt har det styrket skolens motivering af unge til en karriere inden for landbrugs- erhvervet.

DET SAMFUNDSNYTTIGE LANDBRUG (DSL)

DSL er et projekt, der har til formål at udvikle modeller for nye landbrugsvirksomheder, som fremmer landbrugets generationsskifte og tager samfundsmæssigt ansvar.

Projektet ledes af Økologisk Landsforening og er finansieret af Villum Fonden.

www.samfundsnyttigtlandbrug.dk

VILLUM FONDEN VELUX FONDEN

De to køer, der hver passer tre kviekalve, er grundstammen i den besætning, der skal etableres på projekt Liv Sallings modelgård.

Landbrugets nye FORTÆLLING

TEKST OG FOTO: IRENE BRANDT

Seks tykke pæle rammet ned i marken, en kraftig dug spændt ud mellem pælene og om vinteren mure af big baller, der skaber læ. En investering til ca. 25.000 kroner, som om vinteren kan skabe læ og tørvej til køerne og jersey tyrekalvene på Produktionshøjskolen Marienlyst i Resen ved Skive, hvor idéen til projektet Liv Salling er opstået.

- Den billige stald har vi udviklet, fordi vi ønsker at skabe et alternativ til strukturudviklingen i landbruget, og vi vil vise, at det kan lade sig gøre at skabe et godt liv på et

mindre landbrug, siger Sven Irgens-Møller, der er forstander på produktionsskolen og ophavsmand til projektet Liv Salling. Projektet har fået økonomisk støtte fra Villum Fonden og konsulenthjælp fra Det samfundsnyttige landbrug.

- Liv Salling er et bud på begyndelsen til en ny fortælling, som starter med udvikling af bæredygtig mælkeproduktion i mindre samarbejdende enheder. Og målet er, at Liv Salling Fonden om ti år ejer og udlejer en klynge på 20 gårde i nærområdet, som drives som

selvstændige enheder, og som samarbejder om maskiner, ferieafløsning, afsætning m.m. - og at idéen er kopieret i andre egne af landet, siger Sven Irgens-Møller.

Liv Salling Fonden har netop købt den første gård i Salling for 6 mio. kr. Gården har et jordtilliggende på 42 ha. Som projektets første gård, skal gården være modelgård for udvikling af en bæredygtig mælkeproduktion baseret på en malkebesætning på 30 malkekøer - suppleret med andre driftsgrene hen ad vejen.

Med permanente græsmarker, hvor dyrene træder planter ned i jorden, sker den en CO₂-binding i jorden. Sammenholdt med fraværet af den klimabelastning, som er forbundet med dyrkning af foderafgrøder og kraftfoder, forventer vi faktisk, at vores produktion kan mere end opveje den klimabelastning, køernes metanudslip er årsag til.

- THORKILD NISSEN

KØER SPISER GRÆS

Thorkild Nissen har ansvaret for kvægholdet på Produktionshøjskolen Marienlyst. Han har i mange år arbejdet med holistisk afgræsning, sen fravænning af kalve og opfedning af tyrekalve på græs på projekt- og rådgivningsniveau. På Produktionshøjskolen Marienlyst har han fået mulighed for at omsætte erfaringerne fra projekterne til praksis i skolens landbrug.

- Vi er inspireret af Allan Savory, der er idémanden bag holistisk afgræsning, og Polyface Farm i Virginia, USA, hvor Joel Salatin har skabt et samarbejdende netværk til gavn for de små, bæredygtige landbrug, fortæller Thorkild Nissen.

På landbruget på Produktionshøjskolen Marienlyst har tyrekalvene fra Thise-leverandører gået på græs sammen med ammekøer vinteren over i en åben stald med læ af pilekrat suppleret med halmballer, og de er ud over mælken fra ammekoen kun blevet fodret med græs og græsenilage.

- Det er en produktion med meget lave produktionsomkostninger og tilvæksten på mellem 800 og 1.000 g pr. dag er vi meget tilfredse med, konstaterer Thorkild Nissen. Liv Salling projektet har et godt samarbejde med Thise mejeri og afsætter kalvene som gourmetprodukt igennem Thise og ko

På markerne går også to køer, der for få uger siden kælvende og siden har fået yderligere to ammekviekalve hver, som skal gå sammen med køerne de næst ni måneder.

- Køerne og kalvene er begyndelsen til den besætning, som skal flyttes op på modelgården. Vi deler mælken med kalvene; og da køerne ikke får andet at spise end frisk græs

LIV SALLING ARBEJDER MED STØTTE FRA VILLUM FONDEN OG DET SAMFUNDSNYTTIGE LANDBRUG, DSL, FOR AT SKABE LØNSOMME LANDBRUG MED LAVT OMKOSTNINGSNIVEAU, HVOR UNGE ELLER NYETABLEREDE LANDMÆND SAMARBEJDER OG SKABER LIV I LANDDISTRIKTERNE.

og græsenilage, er ydelsen lavere end på andre økologiske malkegårde. Til gengæld er omkostningerne lave, fordi vi ikke lægger græsmarkerne om, og heller ikke skal bruge kraftfoder og korn til køerne. Vi forventer, en ko producerer ca. 4.500 kg mælk på et år - heraf drikker kalvene ca. 1.000 kg, siger Thorkild Nissen.

OPGØR MED DOGMER

Kløvergræs og sædskifte er vigtige i den økologiske produktion. Det er i hvert fald et vel indarbejdet dogme. Liv Salling vil dog udfordre dette dogme med en ren græsfodring, hvor sædskifte i sagens natur ikke kommer på tale, når man kun har én afgrøde: græs. Til gengæld er græsmarken meget divers. Der er 19 forskellige urter, græsser, kløver og lucerne i den holistiske afgræsningsblanding, som Carsten Marcussen fra Økologisk Landsforening har udviklet, og som i marts måned blev sået ud på 7 ha. Thorkild Nissen forventer ikke, at de kvælstoffikserende kløverplanter bliver særligt dominerende i græsmarkerne.

- Kløverplanterne klarer sig dårligere i konkurrencen, når græsset bliver så højt, som det gør ved holistisk afgræsning. Til gengæld træder køerne en del planterester og gødning ned i jorden og planternes N-behov er dækket ad denne vej, siger Thorkild Nissen.

Et andet dogme, som skal udfordres i projektet, handler om klimabelastningen ved kvæghold.

- Med permanente græsmarker, hvor dyrene træder planter ned i jorden, sker den en CO₂-binding i jorden. Sammenholdt med fraværet af den klimabelastning, som er forbundet med dyrkning af foderafgrøder og kraftfoder, forventer vi faktisk, at vores produktion kan mere end opveje den klimabelastning, køernes metanudslip er årsag til, siger Thorkild Nissen.

LÆR NYE METODER

Velux Fonden støtter Liv Salling med 5,5 mio. kr., og har gjort det muligt at etablere Liv Salling Fonden, som har til formål at opkøbe landbrug i lokalområdet og forpagte gårde ud til unge eller nyetablerede landmænd, som gerne vil prøve kræfter med bæredygtigt landbrug baseret på græsfodring og et lavt omkostningsniveau.

- Den gård, vi netop har købt, skal som sagt være modelgård. Udover at kunne give et oplæringstilbud til landmænd, som gerne vil prøve kræfter med for eksempel græskvæg, holistisk afgræsning, sen fravænning af kalve og opfedning af tyrekalve på græs samt på sigt en græsbaseret produktion af kaniner, høns, svin, får og gede, betyder det også, at vi skal dokumentere det arbejde, vi udfører, og de metoder, vi benytter, forklarer Sven Irgens-Møller. Han fortsætter:

- Det samfundsnyttige landbrug har haft en driftsøkonom til at regne på vores produktion baseret på 30 malkekøer. Regnskab viser et resultat på mellem 2-300.000 kr. til landmanden for en arbejdsdag med malkekvæg på 4-5 timer.

I projektet vil det også blive undersøgt, om forventningerne til en gunstig klimaefekt ved holistisk afgræsning holder stik. Når modelgården overtages, bliver der lavet en række grundregistreringer, som der så bliver mulighed for at følge op på med års mellemrum - blandt af jordens kulstofindhold.

